

Strategie-instructie¹

Wat?

Een **leesstrategie** is een mentale tool die kinderen inzetten om hun leesbegrip te ondersteunen, te monitoren en te herstellen.

Strategie-instructie is het aanleren van strategieën. Expliciete strategie-instructie is heel belangrijk bij begrijpend lezen of luisteren. Dat doe je eerst door te *modellen* (luidop jouw manier van denken verwoorden), later door het gebruik van strategieën te coachen en te faciliteren. Doel is dat de kinderen na verloop van tijd zelf de strategieën leren toepassen. Het is belangrijk om niet enkel te leren *hoe* je leesstrategieën toepast, maar ook *wanneer* en *waarom* je welke strategieën gebruikt.

Soorten strategieën

lees- en luisterstrategieën

= mentale processen om op een effectieve manier teksten te beluisteren of te lezen en te begrijpen.

vragen stellen

visualiseren

verbindingen maken

samenvatten

tekststructuur herkennen

sturingsstrategieën

= activiteiten die lezers/luisteraars inzetten om hun eigen lees- en luisterproces te plannen, te monitoren en bij te sturen.

tekstoriëntatie en leesdoelen bepalen

begrip bewaken, verhelderen
en herstellen

¹ Gebaseerd op *Sleutels voor effectief begrijpend lezen*, VLOR, gratis te downloaden.

Uitleg en mogelijke vragen en opdrachten bij lees- en luisterstrategieën

vragen stellen

Vragen stellen bij een tekst verhoogt het tekstbegrip. Het is nog effectiever om de leerlingen zelf vragen te leren stellen. Ze worden dan aangezet om 'actief' te lezen.

Kleuter

- Maak een webschema met pictogrammen: wie, wat, waar, wanneer. De kleuters tekenen het antwoord.
- Maak post-its met pictogrammen: wie, wat, waar, wanneer. De kleuters kleven de post-its op de juiste plaats in het boek.
- Een kleuter draait aan het rad en komt op een deel van een prent. Hij zoekt de prent en mag daarover een vraag stellen. Een andere kleuter antwoordt.
- In de vertelschort zitten allerlei foto's, personages, plaatsen... uit het boek. Kleuters nemen iets uit de schort en stellen er een vraag over.

Lager

Lees de tekst.

- Stel zeven vragen (wie, wat, waar, wanneer, waarom, hoe, welke) over de tekst, waarvan de antwoorden in de tekst staan. Je buur zoekt de antwoorden in de tekst op.
- Noteer zeven vragen (wie, wat, waar, wanneer, waarom, hoe, welke) over de tekst. Beantwoord op een ander blad je vragen. Geef de antwoorden aan je klasgenoot. Laat hem/haar de vragen bij de antwoorden bedenken. Vergelijk zijn/haar vragen met jouw vragen.
- Maak met je buur een lijstje van vijf vragen die bij je opkomen tijdens het lezen. Zorg dat de antwoorden niet in de tekst staan. Zoek op het internet de antwoorden op. Bespreek daarna de vragen en antwoorden.
- Bedenk met je groepje zeven vragen waarvan de antwoorden in de tekst staan. Lever je vragen mét antwoorden in. Lees de tekst nog één keer en lever dan ook de tekst in. Speel een quiz over de tekst met de andere groepjes. Welk groepje kan de meeste vragen juist beantwoorden?

visualiseren

Dat kan via een schema, een voorstelling of een prent. Visualiseren is ook de tekst 'mentaal' tot leven brengen.

Kleuter en lager

- Een tekening maken van het hoofdpersonage. Hoe ziet dat eruit?

Lager

- Beeld je in dat jij plots in dat verhaal zou staan. Hoe zou dat zijn? Wat zie je, hoor je, ruik je...? Vertel het aan elkaar.

samenvatten

Om een tekst goed te begrijpen is het belangrijk de kernboodschap eruit te kunnen halen en de inhoud bondig te kunnen weergeven.

Kleuter

- Mindmap wie-wat-waar-wanneer. Wat is het probleem? Wat is de oplossing?
- Maak een samenvatting aan de hand van de vertelschort. De personages, plaatsen, voorwerpen... staan op de kaartjes die in de vertelschort zitten. De kleuters vertellen elkaar het verhaal.
- Vertel het verhaal aan de knuffels.

Lager

Lees de tekst. Onderstreep de belangrijkste woorden.

- Vertel in het kort aan een klasgenoot waar de tekst over gaat. Je mag de tekst nog bij je houden om even te spieken als dat nodig is.
- Maak een www-lijst (wie, wat, waar, wanneer, waarom, waardoor) en beantwoord de vragen. Vertel aan je klasgenoot in het kort wat er in de tekst staat en welke informatie er in je www-lijst staat.
- Maak een mindmap van de tekst, met het onderwerp in het midden en de deelonderwerpen in de zijtakken. Noteer daarbij de belangrijke woorden. Presenteer de tekst met behulp van jouw mindmap aan een klasgenoot. De tekst heb je niet meer bij je.
- Maak een powerpoint of prezi van de tekst. Beperk je tot het hoofdonderwerp en de belangrijkste woorden / inhoud.

tekststructuur herkennen

Het herkennen van de tekststructuur zorgt ervoor dat de leerling op een efficiënte wijze de tekst kan doorlopen en interpreteren.

Kleuter

- Bij een boek waarin een droom getekend wordt, kun je vragen stellen / hardop denken, waardoor de leerlingen beseffen dat de tekening niet 'echt' is, maar de verbeelding van een droom.

Lager

- Bij verhalen die niet in chronologische volgorde staan, moeten leerlingen leren de sprongen in de tijd te zien. Dat kan door bv. als opdracht te geven de tekst te verknippen en in de juiste volgorde te leggen.

verbindingen maken

Om een tekst goed te kunnen begrijpen moet de leerling verbindingen kunnen leggen tussen wat hij al weet over het onderwerp en wat in de tekst staat, maar ook tussen de tekeningen en de tekst. Hij moet tussen de regels kunnen lezen en zaken afleiden.

Kleuter en lager

- Bekijk de kaft van een (informatief) boek. Bespreek wat je ziet. Wat weten we al over ...? Hebben we al eens een boek gelezen over het zelfde dier/personage? Waarover ging dat? Wie speelde er allemaal mee? Zou dat in dat boek ook zo zijn?

tekstoriëntatie en leesdoelen bepalen

Onder tekstoriëntatie verstaan we het activeren van voorkennis, voorspellen, en het vooropstellen van leesdoelen.

Voorspellen

Kleuter

Bekijk de kaft.

- Vertel je buur / teken waarover het boek zou gaan.
- Brainstorm samen welke woorden er in het boek zouden staan.

Lager

Bekijk de titel, tussenkopjes en de illustraties.

- Vertel aan je buur (of schrijf in vijf zinnen) waar de tekst volgens jou over gaat.
- Schrijf in één minuut zoveel mogelijk woorden op die volgens jou in de tekst zullen voorkomen. Vergelijk met je buur.

Activeren van (voor)kennis en woordenschat

- Kijk naar de titel van de tekst en de tussenkopjes. Bepaal wat het onderwerp van de tekst is. Zoek gedurende 10 minuten informatie op over dit onderwerp.

begrip bewaken, verhelderen en herstellen

Het monitoren van begrip tijdens het lezen en het flexibel kunnen toepassen van gepaste herstelstrategieën om onbegrip te verhelderen zijn effectiever dan de woordbetekenis doorgespeeld krijgen van de leraar.

Herstelstrategieën zijn:

- Langzamer lezen/vertellen
- Aandachtiger luisteren
- Opnieuw lezen/vertellen
- Verder lezen/vertellen
- Illustraties bekijken
- Betekenis van woorden afleiden uit de context
- Betekenis van een woord opzoeken
- Hulp vragen